

Forma

Autor na svoju dobu majstrovsky narába s mnohými umeleckými prostriedkami lyriky, upozorníme na sériu básnických otázok a zároveň na využitie **anafory** (opakovanie rovnakých slov na začiatku veršov), básnického **oslovenia**, **citoslovca** „Ó“, **kontrastu** (*šťastné galeje, živá Smrť* – oxymoron) v lyrickom texte v úryvku sonetu číslo LXXXVIII. Všimnite si schému rýmu (abba) v prvých strofách sonetov.

Akže nie Láska, potom čo ma v duši tlačí? a
Ale ak je to Láska, aká vlastne je? b
Ak dobrá, prečo rúca moje nádeje? b
Ak zlá je, prečo ten cit nad všetky je sladší? a

Ak horím dobrovoľne, prečo hyniem v plači? a
Ak nevoľky, tak v čom mi nárek prospeje? b
Ó, živá Smrť, klam Lásky, šťastné galeje, b
prečo sa mi tá muka nechcená tak páči? a

Použitá literatúra: Petrarca, F.: Sonety pre Lauru. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1966.

HAMLET

Vrcholné dielo svetovej renesančnej drámy. Príbeh mladého dánskeho princa Hamleta, ktorý je postavený pred dilemu, či uprednostní osobný život, alebo povinnosť; stojí tu proti sebe vina a pomsta či trest, život v klamstve alebo smrť. Aby sa hlavný hrdina presvedčil o pravde, zavrhnú osobné šťastie, lásku a vydáva sa za blázna.

Autor **oživuje antickú očistnú tragédiu** s refazou smrti zúčastnených postáv.

V duchu humanistických a renesančných ideálov kritizuje tmárstvo vo svedomí i v dušiach stredovekých ľudí, nič ľudské nemôže byť proti prírode. Zamýšľa sa nad hodnotou človeka – jednotlivca, ktorý nemôže byť šťastný vo svete lži a zločinu. V monológu Hamleta zaznieva strach z toho, čo bude po smrti – je to zmena po presvedčení stredovekého človeka, že smrť je začiatok lepšieho posmrtného života.

Jedinečným prvkom hry je aj **divadlo v divadle**: Hamlet sa chce dozvedieť pravdu o smrti svojho otca a presvedčiť sa o vine svojho strýka, a preto nahovori kočovnú spoločnosť, aby zahrala príbeh smrti jeho otca.

Autor: WILLIAM SHAKESPEARE (1564–1616), pochádzal z rodiny meštana, študoval asi na King's New School v mieste svojho narodenia v Stratford-on-Avon. Podľa niektorých prameňov bol herec, podľa iných učiteľ. Vlastnil divadlo a bol zároveň jeho úspešným hercom. Mnohí pochybovali o jeho autorstve alebo aj samotnej existencii, pretože veľa začínajúcich autorov podpisovalo diela jeho menom. Okrem drámy písal aj poéziu.

Jeho dramatickú tvorbu môžeme rozdeliť na:

tragédie (napr. Rómeo a Júlia, Hamlet, Macbeth, Othelo),

komédie (napr. Skrotenie zlej ženy, Veselé panie z Windsoru),

historické hry (napr. Richard II., Henrich VIII.)

■ **Útvar:** veršovaná tragédia.

■ **Kompozícia:** Tragédia sa skladá zo štyroch dejstiev. Konflikt je natoľko silný, že umierajú všetci zainteresovaní.

Niektoré repliky nie sú veršované.

Veľmi zvláštnym kompozičným postupom je zaradenie **divadla do divadla** (divadelnej hry do divadelnej hry), herci hrajú hru, ktorú im upraví princ Hamlet.

■ Dejová línia

I. dejstvo

1. Hamletov priateľ Horatio sa dozvie, že na hradbách hradu Elsinor sa zjavuje duch Hamletovho otca. Duch Hamletovi vyjaví, že otec bol zavraždený vlastným bratom, teraz manželom Hamletovej matky.

II. dejstvo

Hamlet sa vydáva za blázna, lebo okolo seba vidí komplot. Jeho milú Oféliu posla za ním jej otec Polónius, ktorý ako prvý podozrieva Hamleta, že pomätenosť len hrá. Ofélia mu vracia darčeky a listy, ktoré najprv ukázala otcovi. Je pre ňu ťažké voliť medzi láskou k mužovi a povinnosťou voči otcovi, ktorému je poslušnou dcérou. Nevie, že jej dôverčivosť využije otec, aby sa zavraždil kráľovi.

Kráľ Klaudius si získa aj bývalých priateľov Hamleta na svoju stranu. Hamlet ale vie presne, prečo prišli, očakávajú ich odmeny za službu kráľovi.

Na hrad príde herecká skupina a Hamletovi spolužiaci, po ktorých poslal kráľ.

III. dejstvo

Polónius zinscenuje stretnutie Ofélie a Hamleta, ktoré z úkrytu pozoruje spolu s kráľom. Hamlet zbadá úskok a presvedčivo hrá blázna, čím úplne zmätie milujúcu Oféliu. Hamlet upraví text hry tak, že herci odohrajú vraždu divadelného kráľa presne tak, ako zomrel Hamletov otec. Kráľovi príde zle a herci nemôžu dohrať svoje predstavenie.

Hamlet má už len jedného priateľa, ktorému môže veriť – Horatia. Hamlet zabil Oféliinho otca, ktorý skrytý za závesom načúval rozhovoru kráľovskej matky a syna.

IV. dejstvo

Kráľ posla Hamleta s Rosencrantzom a Guildensternom do Anglicka s listom, v ktorom žiada, aby ho tam úkladne zabili. Hamlet vymení znenie listu a na popravu odídu jeho zradní spolužiaci. Sám sa zachráni na pirátskej lodi.

Stretnie sa s Horatiom na cintoríne, práve keď pochovávajú Oféliu, ktorá sa zo žiaľu utopila. Na pohrebe je aj jej brat Leartes, ktorý prišiel z Anglicka, aby pomstil otcovu smrť. Kráľ dal v tichosti Polónia pochovať, Leartes je rozhodnutý spolu s ostatnými nespokojencami zorganizovať vzburu a zraziť kráľa.

Kráľ Leartovi povie, kto je vrahom jeho otca. Urobí z Hamleta pohanu celého Dánska, ktorej sa treba zbaviť. Zinscenuje súboj Learta a Hamleta, Leartes sám navrhne nečestný postup – hrot meča bude namočený v jede.

Meče si v boji vymenia, Hamlet je zranený, Leartes umiera a pred smrťou si uvedomí diabolskosť kráľovho plánu. Matka Gertrúda, nevediac o tom, pripíja na víťazstvo synovi otráveným nápojom, ktorý bol prichystaný, ak by bol Hamlet smädný. Kráľa prebodne Hamlet otráveným mečom.

Zostáva jediný svedok tragédie Horatius, ktorého umierajúci Hamlet prosí, aby neumieral spolu s ním a aby rozpovedal svetu tento príbeh a očistil jeho meno.

Novým panovníkom Dánska sa stáva nórsky princ Fortinbras.

Postava

Hamlet

Mladý dánsky princ, jeho otec Hamlet Udatný vyhral vojnu s nórske kráľom, ktorého v boji zabil. Po čase umrie a jeho duch sa zjavuje na elsinorských hradbách. Vojaci si myslia, že to preto, lebo vlasti hrozí nebezpečenstvo od nórskeho princa Fortinbrasa, ktorý vyzbrojuje armádu. Nový kráľ – Hamletov strýko ospravedlňuje rýchlu svadbu s Hamletovou matkou s úmyslom, aby kráľovstvo nebolo zvonku ohrozené. Hamlet je smutný z rýchlosti, akou všetko prebehlo, vo svojom vnútri vyčíta matke, že tak ľahko zabudla na svojho muža a po dvoch mesiacoch sa stala ženou vlastného švagra.

Horatius prichádza za Hamletom a povie mu, že na vlastné oči videl ducha jeho otca. Hamleta zavedie na hradby a Hamlet sa dozvie, že jeho otec bol zavraždený vlastným bratom tak, že mu nalial do ucha jed.

Hamlet miloval Oféliu, jej otec ju upozorňoval, aby mu nenaletela, lebo princovia môžu vyššie rúbať. Hamlet bude predstierať bláznovstvo

a bude sa správať k Ofélii tak, ako by sa na svoju lásku k nej nepamätal. Kráľ pošle po dvoch Hamletových priateľov, ktorí kvôli bohatej odmene zradia svojho princa a budú v službách kráľa. Hamlet im prestane dôverovať. Múdry princ upraví text hry potulných hercov a tí zahrajú pred kráľom a kráľovnou vraždu kráľa tak, ako sa naozaj stala. Horatio dostal úlohu pozorovať reakciu kráľa, ktorý opustil predstavenie v ťažkom citovom rozpoležení. Matka si ho volá na rozhovor, hoci vie, že všetko bude za závesom počúvať Polónius. Hamlet zazrel pohyb za závesom a bodol svojím kordom bez toho, aby vedel, kto tam je. Zabil Polónia. Vyčíta matke, že zamenila otca za muža, ktorý sa mu nemôže rovnať. Duch jeho otca žiadal, aby matku ušetril, pretože ju svojím správaním trápi. Duch sa zjavuje v komnatách, ale vidí ho iba Hamlet, nie matka.

Všetko nasvedčuje tomu, že Hamlet je skutočne chorý. Kráľ sa na to veľmi nespolieha a pošle ho s jeho spolužiakmi do Anglicka aj so sprievodným listom, v ktorom prikazuje, že ho tam majú popraviť. Po niekoľkých týždňoch prepukne Oféliina duševná choroba, hovorí z cesty, divne sa správa, spácha samovraždu, neuniesla Hamletovo odmietnutie a otcovu smrť.

Hamlet bol dva dni na mori, keď ich loď napadli piráti, jeho zobrali do zajatia a dopravili do Dánska, pretože očakávali odmenu. Hamlet vymenil sprievodný list a do Anglicka po smrť išli jeho bývalí priatelia. Na cintoríne, kde sa stretol s Horatiom, je svedkom pohrebu Ofélie. Jeho žiaľ nie je o nič menší ako žiaľ jej brata Learta, ktorého nahovoril kráľ na súboj s Hamletom.

Leartes bude bojovať s mečom, ktorého hrot bol namočený do jedu. Hamlet je zranený, rovnako aj Leartes, ktorý pred smrťou pochopí, že zločincom je kráľ. Matka umiera pred Hamletovými očami otrávená vínom, ktoré bolo určené pre neho. Hamlet dá zvyšok nápoja vypiť kráľovi. Pred smrťou prosí verného priateľa Horatia, aby žil a vyhlasuje svoj súhlas s nástupníctvom nórskeho princa Fortinbrasa. Do poslednej chvíle mal na pamäti osud Dánska, o ktorom v prvom dejstve povedal Hamletov priateľ slávnu vetu: „Čosi je zhnité v našom dánskom štáte.“

Dej a ukážky

I. dejstvo

Strážcovia na hrade Elsinor vidia ducha v brnení a s maršálskou paličkou, akú nosieval Hamletov otec-kráľ. Informujú o tom Horatia, ale duch nechce hovoriť ani s najbližším Hamletovým priateľom. Hamlet prišiel z cudziny na matkinu svadbu a nemôže sa zmieriť so zmenami po otcovej smrti.

HAMLET

*Dva mesiace je mŕtv. Menej! Dva?
Skvelý kráľ! Tento ani po členky
mu nesiaha! Tak matku miloval,
že ani vánok nesmel ofúknuť
jej tvár. Či môžem, prekristapána,
zabudnúť? Bol jej slasťný skvost,
čo každým dňom si väčšmi cenila,
a o mesiac – nie, nechcem na to myslieť!
Slabošstvo – odteraz sa voláš žena!
O mesiac zhodila z nôh topánky,
čo mala na nohách, keď slziaca
šla za rakkou tak ako Nioba –
aj zviera, ktoré nemá rozumu,
by dlhšie smútilo – a za muža
si vzala ujca, čo sa otcovi
podobá menej než ja Herkulovi.*

Horatio priviedie Hamleta na hradby, pretože duch má podobu Hamletovho otca.

DUCH

*Som tvojho otca duchom,
čo potľkať sa musí každú noc
a vo dne o hlade stáť v plameňoch,
kým mrzké hriechy jeho života
nezhoria; keby som, čo nesmiem, smel
vyzradiť taje svojho žalára,
jediným slovom vyrazím ti dych
a krv ti stuhne, oči z jamôčok
vyletia ako vystrelený šíp,
súdržnosť stratia tvoje kučery
ako ostne rozzúreného
ježovca zježí sa ti každý vlas.*

*No sluchu živých taje večnosti
sú nedostupné. Dobre počúvaj!
Ak mal si kedy svojho otca rád...*

HAMLET

Bože môj...

DUCH

... pomsti tú hnusnú, bezohľadnú vraždu.

HAMLET

Vraždu!

DUCH

*Vždy z vraždy vane hnus, lež tým viac,
čím menej ohľadov mal vražedník.*

HAMLET

*Rozprávaj! Nech krídla pripevním,
čo ako modlitbu či lásky vzdych
ma k pomste vynesú!*

DUCH

*Si chápavý;
aj človek tupší ako burina,
čo hnije pozdĺž brehu rieky smrti,
by zrazu precitol; čuj, Hamlet môj,
povráva sa, že keď som v sade zaspal,
údajne poštipal ma had; a sluch
celého Dánska hanobí sa lžou
o mojom úmrtí; vedz, mladý princ,
že had, čo tvojmu otcovi vzal život,
na hlave nosí korunu.*

Hamlet zaprisahal všetkých, čo boli na hradbách, aby mlčali a aby v budúcnosti neboli prekvapení jeho správaním – rozhodol sa hrať blázna. Zmenu ako prvá zbadala Ofélia, ktorú Hamlet miloval.

II. dejstvo

OFÉLIA

Až na smrť som sa, otče, prelakla.

POLÓNIUS

Preboha, čo ťa tak vydesilo?

OFÉLIA

*Práve som šla v svojej komnate,
keď Hamlet v rozopätom kabátci
sa vrátil s holou hlavou, v špinavých
pančuchách, spustených po členky;
bol bledý ako krieda, kolená
sa mu triasli a hľadel žalostne,
akoby práve z pekla utiekol
a chcel nám jeho hrôzy opísať.*

POLÓNIUS

To z lásky k tebe šalie?

OFÉLIA

Čo ja viem?

Podistým kvôli mne.

Polónius už predtým prikázal, aby neprijímala listy od Hamleta, aby sa s ním nestretávala, lebo si myslel, že si princ Hamlet z jeho dcéry, ktorá mu nie je roveň, robí žarty a nemá vážny úmysel. Ako dobrý dvoran ihneď išiel o všetkom informovať kráľa. Kráľ podozrieva Hamleta, že bláznovstvo len predstiera a Polónius to má preskúmať:

POLÓNIUS

Poznáte ma, princ?

HAMLET

Veľmi dobre, obchodujete s mäsom.

POLÓNIUS

Mýlite sa, princ.

HAMLET

*V tom prípade si želim, aby ste boli aspoň taký statočný.
Máte dcéru?*

POLÓNIUS

Mám, princ.

HAMLET

*Nedovoľte jej, aby sa prechádzala sama na slnku. Počať je síce
požehnanie, ale musíte dávať pozor, priateľko, aby vám dcéra neprišla do
požehnaného stavu.
Hamlet sa znovu začíta.*

POLÓNIUS

Čo tým chce povedať? Ustavične naráža na moju dcéru; hoci najprv ma nepoznal a tvrdil, že som mäsiar. Pekne dobačoval. Lenže, panebože, aj so mnou láska všelijako krútila, ba takmer som skončil ako on... Znovu sa mu prihovorím. Čo to čítate, princ?

HAMLET

Slová, slová, slová.

III. dejstvo

Hamletovi spolužiaci (ktorí prišli na pozvanie a v službách kráľa) priniesli správu, že prišli herci. Kráľ s Polóniom sledujú Hamleta. Vidia ho zamysleného, dáva si ťažkú otázku: „Byť či nebyť...“ Neskôr za ním príde Ofélia, vracia mu šperky a Hamlet si uvedomí, že je to úskok zo strany Polónia, že ho pri tom rozhovore sledujú:

HAMLET

Ak si počestná a krásna, musíš dávať pozor, aby sa ti počestnosť nedostala do rozporu s krásou.

OFÉLIA

Môže mať krásu lepšiu spoločníčku, ako je počestnosť, princ?

HAMLET

To sotva, lebo skôr krása z počestnosti urobí kupliarku, než počestnosť krásu na svoj obraz pretvorí. Kedysi to bol iba paradox, ale v dnešných dňoch už na to máme dôkazy. Kedysi som ňu miloval.

OFÉLIA

Donútili ste ma, aby som tomu verila, princ.

HAMLET

Nemala si mi veriť! Nášmu starému plemenu sotva možno naočkovať cnosť, nás už nikto nezmení. Nemiloval som ňu.

OFÉLIA

Tým väčšmi ste ma oklamali.

Kráľovi sa zdá princ nebezpečný, rozhodne sa poslať ho do Anglicka vyberať dane.

KRÁĽ

*Potrebný je chvat:
keď šalie princ. To ohrozuje štát.*

Herci odohrajú predstavenie, o ktoré ich požiadal Hamlet. Hru však zmení, herci najprv v nemohre predvedú vraždu kráľa a potom zaznie aj text. Vražda sa uskutoční presne tak ako pri smrti Hamletovho otca. Herec v úlohe brata dánskeho kráľa:

LUCIANUS

*Myšlienky čierne, ruky pripravené,
nablízku nikto, čas ma k činu ženie.
Z polnočných kvetov odvar nad odvary,
čo trikrát skypel, keď sa v kotle varil,
poskytni dôkaz svojej strašnej sily
a zdravý život vyhas v tej chvíli!
Nalieva mu do uší jed.*

HAMLET

*Kvôli korune ho otrávi v záhrade. Volá sa Gonzago, príbeh sa zachoval až do dnešných čias a je napísaný vyberanou taliančinou. Hneď uvidíte, ako si vrah získa lásku Gonzagovej ženy.
Kráľ, veľmi bledý, vstane a zatacká sa.*

Polónius požiada kráľovnú, aby pozvala Hamleta do svojich komnát a povyzvedala sa, aké má úmysly. Sám sa schová za záves. Na chvíľu sa zjaví aj Duch, ktorý je pre kráľovnú neviditeľný, nechce, aby Hamlet výčitkami trápil svoju matku.

KRÁĽOVNÁ

Nepoznáš ma?

HAMLET

*Ste kráľovná,
vlastného švagra manželka,
a nebyť toho, moja matka tiež.*

KRÁĽOVNÁ

*Odovzdám ňu tým, čo ňu umúdrnia.
Chce vstať.*

HAMLET

*Chytí ju za ruku.
Len sedzte, nesmiete sa hnúť,
kým nepostavím pred vás zrkadlo,
čo vaše vlastné vnútro odhalí.*

KRÁĽOVNÁ

*Čo robíš, Hamlet? Chceš ma zavraždiť?
Nie, pomoc!*

POLÓNIUS

*Za závesom.**Ludia, pomôžte!*

HAMLET

*Vytasí meč.**Čo, potkan? Mŕtvy? Stavím sa, že je mŕtvy.**Bodne cez záves.*

IV. dejstvo

Hamlet odchádza so spoliakmi do Anglicka s listom tohto znenia: „... *nuž sotva odmietneš želanie, čo sme listu zverili, a Hamleta dáš ihneď popraviť.*“

Ofélia sa zblázni z nešťastia, ktoré musela prežiť, a utopila sa práve v deň, keď sa z Francúzska vrátil jej brat Leartes, aby sa pomstil vrahovi svojho otca, ktorého meno nikto nepoznal.

Aj Hamlet sa predčasne vracia z cesty do Anglicka, loď prepadli piráti. Jeho spoliaci – zradcovia – pokračujú v ceste a na jej konci ich čaká poprava.

Leartes sa dozvie od samotného kráľa, kto mu zabil otca. Zaslepený bolesťou zo straty sestry i otca dá sa nahovoriť na pomstu príčine svojho nešťastia – Hamletovi. Súhlasí so súbojom s Hamletom:

LEARTES

*Poslúchnem vás; to ostrie navyše
pomažem jedom, ktorý predal mi
akýsi mastičkár: jed zabíja,
keď čo len kvapkou vnikne do krvi.*

KRÁĽ

*Jednako zvážme ďalšie prostriedky,
ktorými by sme dosiahli náš cieľ.
Čo keby z tejto pasce vytrčal
až priveľmi náš zámer? V zálohe
musíme mať aj iné úskoky,
čo splnili by si svoju úlohu.
Dôkladne si to musím premyslieť –
– čo keby stavili sme na teba...
Nie, počkaj, už to mám!
Keď vysuší vám oboj hrdlá boj
– a ty ho preto dobre rozhorúč –
určite požiada nás o nápoj.
Nachystám pohár. Stačí z neho glg,
a keby tvojej rane unikol,
aj tak ho osud neminie... Čo je?*

Vstúpi plačúca Kráľovná.

KRÁĽOVNÁ

*Žiaľ žiaľu, Bože, stúpa na päty.**Leartes, sestra sa ti utopila.*

Hamlet je práve na cintoríne so svojím priateľom Horatiom, keď prichádza pohrebný sprievod a pochovávajú jeho milú Oféliu.

Hrobári pred príchodom pohrebného sprievodu kopali hrob, vyhadzovali lebky, medzi nimi bola aj lebka šaša Yoricka, ktorý malého princa Hamleta nosil na chrbáte.

Nastane deň súboja. Hamlet bude bojovať s Leartom v dvorane. Pred súbojom sa Hamlet Leartovi ospravedlní, že nechtiac sa stal príčinou jeho smútku. Boj je dlho nerozhodný. Hamlet vyhrával na body, až v treťom kole Leartes prerazí Hamletov kryt a ľahko ho zraní, v zápase si vymenia kordy:

KRÁĽOVNÁ

*Podá šatku, podíde k stolu a zdvihne Hamletov pohár.**Na tvoje zdravie pije kráľovná!*

HAMLET

Ste láskavá.

KRÁĽ

Stoj! Nepi, Gertrúda!

KRÁĽOVNÁ

*Veď nemôžem mu predsa nepiť.**Napije sa a podá pohár Hamletovi.*

KRÁĽ

V tom pohári bol jed. Je neskoro!

HAMLET

Až neskôr – teraz neslobodno piť.

KRÁĽOVNÁ

*Pod', tvár ti poutieram.**Kráľovná klesne na zem.*

OSRIC

*Hľa! Bože! Kráľovná!**Hamlet hlboko raní Learta.*

HORATIO

*Obaja krvácajú. Čo je, princ?**Leartes padá.*

OSRIC

*Ošetruje ho.**Leartes, ako vám je?*

LEARTES

*Tak ako sluke v oku, Osric môj.**Za svoju zradu platím životom.*

HAMLET

Čo je s kráľovnou?

KRÁĽ

*Keď zbadala**ten strašný potok krvi, omdlela.*

KRÁĽOVNÁ

*Nie, never mu, to víno, Hamlet môj,**to víno, víno! Otrávil ma.**Umiera.*

HAMLET

*Ten strašný zločin! Brány zamknite!**Tá zrada! Musíme ju odhaliť!*

LEARTES

*Nehľadaj, Hamlet. Už si zabitý,**nijaký liek ti pomôcť nemôže**a ostáva ti iba zopár chvíľ.**Ten nástroj zrady držíš v ruke sám:**je ostrý, otrávený. Padol som**do vlastnej pasce. Z nej už nevstanem**– v tom víne tvoja matka mala jed –**nevládzem – vinný za všetko je kráľ.*

HAMLET

*A hrot bol jedovatý?**Nuž konaj svoju prácu, strašný jed!**Bodne kráľa.**Ty krvismilný hnusný dánsky vrah...**Núti ho piť.**... vypi svoj nápoj! Cítiš perlu v ňom?**Choď za matkou!**Kráľ umiera.*

LEARTES

*Má, čo si zaslúžil;**jed vlastnou rukou hodil do vína.**Nuž odpusťme si! Nech ťa neťaží**smrť môjho otca ani moja smrť:**a zase tvoja smrť mne ľahká bud!**Umrie.*

HAMLET

*Nech ti ju nebo sníme z pliec. I ja...**Klesne.**Umieram, Horatio. Kráľovná,**bud zbohom. Vám, čo bledí, zdesení**hládte na dej ako diváci,**vám – keby nesiahala po mne smrť,**ten krutý dráb, čo odklad nepozná –**som ešte povedať chcel... ale nech!**Umieram, priateľ; ty si nažive**a vydáš svedectvo.*

(Verný Horatio chcel zomrieť s ním, ale Hamlet ho žiada, aby žil a očistil jeho meno.)

*Umieram, Horatio, mocný jed**už moje zmysly celkom ovládol**a nedočkám sa správy z Anglicka.**Ak môžem predvídať, nuž Fortinbras**sa stane kráľom: jemu dávam hlas.**Oznámiš mu to – opíš mu aj to,**prečo tu smrť má taký hodokvas.**Už nemám síl a nepoviem mu nič.**Umiera.**Vstúpi princ Fortinbras, anglickí poslovia a ďalší.**Vojaci za smútočného pochodu odnášajú telá; potom zadunia delové salvy.*

Forma

Napriek prostrediu kráľovského hradu a postavám z najvyššej šľachty nájdeme humorné postavičky z ľudu – hrobárov, ktorí hovoria jadrným ľudovým jazykom (*došľaka; môžeš si ísť písať*). Pri robote si pískajú a spievajú (*Keď som bol mladý parobok, / bol taký krásny svet. / Chytil som dievča za zadok / a hneď som lízal med./*).

Autor využíva humor a vtip, napr. v scéne s hrobármi prvý hrobár neznámemu vysvetľuje, že mladého princa poslali do Anglicka (nevie, že sa rozpráva práve s tým princom).

HAMLET

Nevrav! A prečo ho poslali do Anglicka?

PRVÝ HROBÁR

Nuž lebo sa zbláznil – tam si má vyliečiť rozum, a ak sa mu to nepodari, v Anglicku ani tak na tom nezáleží.

HAMLET

Prečo?

PRVÝ HROBÁR

Tam to nebude na ňom tak vidieť, tam sú všetci takí istí blázni ako on.

Autor strieda vznešený štýl reči s dialógmi jednoduchých ľudí (strážcov, hrobárov), v rámci dramatického textu je text divadelnej hry, ktorú hrajú potulní herci (divadlo v divadle), okrem kráľovnej a kráľa vystupuje tam i divadelný kráľ a divadelná kráľovná.

Nadprirodzeným elementom je duch mŕtveho kráľa, ktorý čaká na svojho syna, aby mu prezradil zločin svojho brata. Prítomnosť ducha je o to prekvapujúcejšia, že v obraze, kde hrobári vykopávajú lebky zo starých hrobov, zaznievajú oveľa menej „duchovné“ slová (*Alexander Veľký umrel, Alexandra Veľkého pochovali, Alexander Veľký sa obrátil na prach, prach je zem, zo zeme ťažíme hlinu – prečo by nemohli tou hlinou, na ktorú sa premenil, zapchať sud od piva? I Ceazar premenený na hlinu nám v múre stmeli každú štrbinu. Tá hrudka, ktorá bola sveta pánom, chalupu teraz chráni pred prievanom.*).

Napriek sviežim, duchaplným dialógom toto dramatické dielo obsahuje najznámejší **monológ** na svete, je brilantnou úvahou nad zmyslom ľudského života:

*Byť a či nebyť – kto mi odpovie,
čo šľachtí ducha viac: či trpne niešť strely a šípy zlostnej Štastený,
či pozdvihnúť zbraň proti moru, bied
a násilne ho premôcť? Umrieť, spať –
to vari je náš vytúžený cieľ.
Spať – azda snívať – ale láka nás,
keď unikneme svetským krútnavám, čo v spánku smrti prisniť sa nám.
Váhame – práve táto obava
nám predlžuje strasti života.
Veď kto by znášal bič a posmech čias,
bezprávie tyranov a spupnosť pyšných,
žihadlá ohrdutej lásky a ústrky,
čo schopný od neschopných utŕži,
keď ľahko iba jedným bodnutím
svoj pokoj môže nájsť? Kto na pleciah
by vláčil ťarchu života?*

V monológovi si všimnite:

rozvažovanie: *byť či nebyť;*

vymenúvanie: *bič – posmech čias – bezprávie tyranov;*

genitívová metafora: *spánok smrti, žihadlá lásky;*

synonymá: *umrieť – spať, spať – sniť atď.*

Použitá literatúra: Shakespeare, W.: Hamlet. Bratislava: Hevi, 1994.